

СЕЉАК

ЛИСТ ЗА ПРЕПОРОД СЕЛА

АКО ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ НЕ
ОДГОВАРА ДАНАШЊИМ ПРИЛИКА-
МА, ОНДА СЕ НЕ МОЖЕ ОЧЕКИ-
ВАТИ НИЈАКВО ЕКОНОМСКО ПОБОЉШАЊЕ.

Год 1 — Број 6.
МАЛО ЦРНИЋЕ п. Пожаревац
1. фебруар 1935 год.

Издаје и сарађује: КЛУБ МЛАДИХ ЉУДИ СА БЕЛА

Власник и уредник: СВЕТОМИР С. МИЛДИНОВИЋ, земљорад.

ИЗПАЗИ:
СВАКОГ 1 И 15 У МЕСЕЦУ
ПРЕТПЛАТА:
30 ГОДИНУ 20 ДНН., 30 ПОНА ГОД. 12 ДНН.

МОЋ УСПЕХА Св. САВЕ

Свети Отац Сава својим трудом и радом учинио је за наш свеколики народ:

Ударио темељ српској православној цркви.

Ударио темељ српској школи, што значи нашој просвети и култури.

Ударио темељ народној Југословенској држави пробудивши и однеговавши високу свест у народу о братству свих племена Словенских, која нас и данас држи и води; **хришћански морал**, који нас је једино извео из свих вековних недаћа и искушења; **пожртвовану радљивост** за опште, заједничко добро, које греба да нас уведе у будућност народну и државну.

Учинио све и постао народу све.

Моћ бесмртних успеха Св. Саве лежи у овоме:

— Што је радио као што је говорио, а говорио као што и радио.

— Што је учио другога само својим примером и делом.

— Што је радио неуморно и само за другога да би и њему било добро.

— Што је живео и радио у народу, био у тесној вези са народом и почео своја дела подижући прво најмањега, прво села.

Морална вредност задругарства

Свакако да су материјални интереси које штити и подешава задругарство врло значајни због чега задругарство и осваја све шире народне слојеве, нарочито оне чијој привреди највише одговара задружни облик: земљораднике.

Али не треба у том материјалном и привредном пословању никад смести с ума и ону основу из које проистиче задружно пословање. То је висока морална основа. У овоме се задругарство разликује од од свих осталих економских односа између људи, па и од осталих економско политичких покрета за измену економских односа у људском друштву.

И ако се жели, да задругарство изврши свој високи задатак у људском друштву треба баш нарочито обратити пажњу да се у овом правцу у задругарству што више ради. Није задругарство исто, што и удружење два или више људи само да сврше поштено и часно један посао. Оно је далеко више од тога. Оно треба да васпостави **сталне** нове моралне основе људском друштву, да би омогућило нове **потстреке** и нове **правце** за правилно **напредовање** људске заједнице и за **ново уздизање** опште културе, за коначно обезбеђење несметаног развика свима људима и за **успостављање** могућности да сви људи имају човечански живот.

И зато је задатак свакој задрузи да изграђује нова схватања на свет, **нов морал** у односима међу људима, да подиже **човечанске** вредности и ствара нову **свест** и нову **савест** код сваког појединца и нарочито свест, да су општи интерес и општа потреба **изнад посебних** и да се само у томе налази **најбоља заштита** посебних интереса и посебних тежњи. Оно треба да **потстиче** село, да само сопственим моралним снагама стане на своје ноге и да само **одабере, учврсти и унапреди** све оне основе, које се лу обезбеђују место у друштву.

ЖЕЉА И СТВАРНОСТ

— реч о задругарству код нас —

Ми, земљорадници, који смо усамљени кад производимо, усамљени кад продајемо, остављени сами себи кад треба уређивати наш сопствени живот, увидели смо данас да нам је само у задругарству спас, спас економски и морални.

То не треба ничим доказивати. Нека се зађе у наша села, нека се покрене питање задругарства, па ће се од сваког сељака — земљорадника — малага човека, који је данас скроз упропашћени, због осамљености, чути и осетити жеља: „хоћу задружно удруживање“, „желим задружни рад“, „волео бих задружни живот“.

Али, жеља сељакова да се поведе и пође тамо, све више, сваког дана све више и више, остаје само пушта жеља и сан.

Јер, стварност задружна код нас казује страшно и сасвим друго: да се ова жеља сељакова, овај сан његов, злоупотребава и изиграва. Задругарство код нас, које је опчињило сељака и очарало, служи многим људима као мамац за њихове личне циљеве. Служи као лепа, шарена слика, којом се заваравало око и дух сељаков, док задружни мађионичари врше своје операције на сељачким леђима, на његовој голој кожи.

Ко је год хтео у нашој земљи да лако и брзо направи каријеру или велике наре до данас, а пут је ка томе само преко села и сељака, тај је показивао народу, жељом заштитеног рада и човечног живота, те шарене слике, успевао у томе, губио се незнано и предавао их другоме на искоришћавање.

И то не треба ничим доказивати.

Бацимо поглед свуда околу по нашој задружној земљи, задржимо га мало дужи на задружним установама и задружним привацама бившим и садашњим; задржимо га и на стању и тежњама широких сељачких — задружних маса, па ћемо се убедити: да је тако; да је наша жеља — сан; да је задругарство фата — моргана у пустињи живота залуталим и осамљеним југословенским земљорадницима.

Ако је коме немогуће да направи ову шетњу, наш Клуб ће се потрудити да то све наслика истином горке и крване задружне стварности.

Живко Т. Златковић

земљор. — члан Клуба м. људи са села

Стање нашег села и сељака

Никада до данас није био тежи положај и прилике наших села и нашег сељака као у ово доба. Славна су била она времена до светског рата, када се живело безбрижно, све што је год сељак произвео продавао је истина јевтино, али што год је хтео купити било је још јевтиније, а затим потребе су биле много мање.

Дошао је затим светски рат, који је уништио све што се дугим годинама спремао, зарађивало, градило, подизало и т. д.

Села су затим остала пуста и они, који су могли привређивати у рат су отишли, јер је Отаџбину требало бранити, а у селу су остале само жене, деца и старци.

Дошла је 1915 год. Непријатељ је свом својом снагом прегазио и окупирао нашу Отаџбину, разрушио толике тековине, запленио, опустошио.

То су била она тешка времена за нашу Отаџбину, али се ипак живело у нади, да и томе мора једном бити крај. И крај је дошао! Наши су сретно крајем 1918 год. уз припомоћ савезника, пробали Солунски фронт и већ 1 децембра 1918 год. прокламовано је Уједињење Срба, Хрвата и Словенаца.

И шта ради наш сељак после рата?

Наш сељак — ратник долазећи кући своје имању, својој тековини, затекао је све разрушено и без игде чега. Требало је сада све изнова оправити и спремити, да би се имало од чега живети, јер сељаку без зграда, стоке и пољопривредних справа не вреди ни само имање.

А за све ово требало је новаца, али новаца није било, јер се није имало шта продати да би се дошло до њега.

Морало се је задуживати, а код кога и где!

Нажалост у то време у овој пољопривредној земљи није било пољопривредних банака, које би прихватиле разорена домаћинства.

А постојеће приватне нису хтеле да се упуштају у пословање са средњим и ситним поседницима, већ искључиво са крупним предузећима.

Тиме је сељак у својој огромној већини био упућен на прибављање потребних кредита за поправљање и подизање упропашћеног огњишта — поседа, на **зеленаша**.

Зеленаш је био немилосрдан. Свој капитал је подесетостручавао прескупим интересом. Али, га је сељак морало узимати, јер је било преко потребно. Тако је дошло до задужења.

Када се овако задуживао сељак, он је продавао 1.000 кгр. пшенице од 4.500 дин, а хектар земље био је 40—50.000 дин.

Зајам је улагао у зграде и земљу, рачунајући да производима исплати, верујући да ће ово инфлационо доба потрајати док зајам не врати.

Међутим време га изненађује у таквим плановима. Вредност производа нагло пада и то баш онда када му пристижу рокови враћања зајмова. 1.000 кгр. пшенице продаје за 8—900 дин, а хектар земље 9—12.000 дин. И то исто онај хектар, који је купио за позајмљених 40—50.000 дин.

Дали је могуће да сељак врати свој дуг под оваквом кредитном политиком?

Једино му је сретство било продуживање рокова са укупиталисавањем скуких камата.

Дошла је законска заштита, али она није ништа учинила до једино то: да се сељак осећа дужан, ружан и оскрамоћен.

Закон о заштити дугова земљорадничких требао је да буде чврсто праћен и законом о заштити правичне цене земљорадничких производа па да ова државна заштита има свој прави успех.

Овако ништа.

Понављамо: за време окупације и одмах после било је тешко и неиздржљиво стање, али је имало наде а данас велики знак питања?...

Божидар М. Николић
земљор, члан Кауба

Звона на узбуну

Наша су дворишта неуређена и загађена; наши домови постали хумези и гробнице; наша чељад, невинашца, жене и ми, живи мртваца са разривеним плућима туберкулозом, са организмом зараженим: шкрофулозом, сушењем костију, гнојним ранама: са удовима измученим и премореним од теглења и рада без вајде; са очима и разумом укоченим и обневиделим од безнадежности, од чекања мрвица за наше изваљење.

Наша села постала су зидине плача и јаука болесних гладних и преварених радника и печалбара, а **гробља сеоска једино решење и излаз из овог стања**.

Да ли се ова здравствена беда наших села види; економски слом осећа; вапај дављеника довољно чује?

Или је потребно да река живих мртваца набуја, изађе из корита и крене да тражи ширине спласења..

Не дозволимо да сушичаве и измождене руке дохвате за уже звона, која још мирују..

Не дозволимо им, али не бичем и тиранијом, него благодотворним мерама за поправку, за побољшање тешкога и претешкога стања радног народа села и града.

То је кључ будућности...

Точак времена...

„Политика“ од 15 јануара 1935 г. писала је о Васи Пелагићу, народном учитељу из Босне, који је живео у оно тешко време прошлога века, када је у Босни владао кабадахилук турских паша, а у Србији крута камџија ненародних режима. Хватајући се у коштац са народним злом у његовој Босни, сиротици клетој, и најзад бежећи испред њега у братску „слободну“ Србију, да опорави своје снаге, Васа Пелагић и овде затиче исто зло, исту народну невољу и мучку под бичем тиранскога ондашњег режима, који није био на власти да служи, но да му се гове и служи. Разлика је била: што су у Босни тиранисали народ турске паше и субаше, а у ослобођеној Србији „народни људи“.

Васа се је одмах побунуио на то. Режим га је претегао и засуо претњама.

Саслушаван једном пред властима у Београду Васа Пелагић је критиковао такво стање овим мушким речима:

„Ја се нијесам клањао неправдама турске господштине у Босни, па нећу ни вашим овдје у Београду. А што ви велите да нисте Турци, него „народни људи“, то су шарене ријечи, које само малоумне заваравāju. Упамтите: когод гази народна права и слободе и ко народу намете и даље увећава, тај је тиранин народу, па ма он био Турчин или хришћанин, био он син народа или туђинац. Ако сте ви прави пријатељи народа зашто сте одузели народу слободу штампе, која је вјечито видјело човјечанства? Зашто сте му отели самоуправу општинску и слободу збора, удруживања и говора? Зашто му не дате држати бесједе по башчама, по зборовима и без одобрења полиције? Зар смије, зар може народна влада да се држи на власти помоћу цензуре, жандара, шпијуна и апсана? Зар смо ми волови да нам јаграм на врат мећете? Зар су људи пси да им ваша

полиција држи катанац на устима? Што се бојите говора Петра и Радојка? Ако говорник рекне лаж нико му неће вјеровати; а ако истину говори која народу отвара очи за зрелије мишљење и пословање, ко смије тој светињи на пут стати? Ко је задављивати?!

Таквој неправди ја се никад поклонити нијећу, па ма на лађи амалисао, аргатовао, ма ме ви и Турцима на муке и азијско ропство предали.“

„Политика“ даље пише, да је због овога здрав и паметан од ондашњег режима отеран у лудницу, а одавде у Пожаревачки казамат где је завршио свој мученички, али мушки и јуначки живот 1899 године.

Наш клуб који је поред осталих тачака свога рада, истакао и развијање одвратности и презирање према измењарској служби, додворивању, кукавиштву и болесној разнежености, истиче овај пример стојичке, постојане мушкости, која је одлика нашег неисквареног народа, са циљем: да прикаже разлику између неискварених — чистих и искварених одлика људи и поучи свакога:

да је часно и човека достојно бити спреман за истину и правду поднети најтежа самопрегоревања и најгора страдања.

Из Клуба „Сељак“.

Нова Звезда Нашег Неба

Угашена је једна звезда нашег неба, Угашена, да засија после јачим сјајем. —

Ко зна од нас смртних, и ништавих, ко зна путеве промисла? Ко зна Творчеве смерове? Ко зна?

Маса примера има у нашој и светској историји да творац пре времена, сажиже најгенијалну децу своју, да би му она послужила за неке више, нама непознате циљеве његове

Не ради наше утехе, него стварности ради, тако треба схватити и тако схвата дубока и божанствена душа нашега народа. Тако и само тако треба схватити губитак Краља Мученика. — Угасила се ова звезда да би засијала јачим сјајем.

Нас је у средњем веку сврстао под један шири кров Немањин Св. Сава.

Његов живот на земљи унео је међу нас толику светлост да ми и данас живимо од ње.

Потурица Синан Паша спалио је Његово мртво Свето Тело на Врачару у својој глупој и дивљачкој намери да угуши нашем народу сваку помисао на слободу. У томе је постигао обратан циљ. Јер где год је трунка Његовог пепела пала никао је нов, бујнији живот.

Оно што је велико живи и после гроба.

Мртав Свети Сава у Милешеву утицао је више на наш народ него сви живи великаци онога времена.

Спаљен Свети Сава, развејан слугом Божјим, ветром, по овом полуострву, донео је уједињење Јужних Словена.

То је награда Бога живог народу нашем, који је вазда у чврстом савезу с њим.

Тако на нашој страни, а на једној другој страни, једног старог народа није тако.

Као што мајка природа има поступност а не скокове, као што она има своје етапе, чији су кораци и секунд и милиони година. — тако је у животу појединаца у животу народа Све има своје време: време рађања, време живота и време смрти.

Материја у васиони под утицајем васионских закона мења облик, али не и законе у њој. Они остају непроменљиви.

Да је један стари и дегенерисани народ близу нас хтео да зна за ову истину не би нашао потурице да убију Великога Краља, Великога и највећег у нашој хиљаду годишњој историској прошлости.

На челу нашег младог народа Велики Краљ посејао је семе да Његов Син Њ. В. Краљ Петар II буде још већи.

И биће, и мора бити већи.

Док је Његов Велики Отац радио за Слободу Јужних Словена и дао нашем народу један шири кров над главом од оног Светосавског, дотле Његов Син има да настави где је отац стао. И мора наставити, јер је то неминовни закон наше историје.

На реду је да он политички кров нашег народа прошири до пуне мере.

Храну за то дала му је мученичка смрт Његовог оца.

Духовна храна, коју нам је оставио Свети Сава и други наши великани сад је појачана једним још снажнијим оброком квалитативно и квантитативно.

Тај оброк дала нам је мученичка смрт Великога Краља Александра.

Свемогућем Творцу, највећем ратнику и миротворцу — следовао је Краљ Мученик.

Када је ослободилачким ратом, помоћу Божјом, казнио неправду, он се латио да ради као миропомазаник Божји на делу мира.

Утврдивши овај велики посао на Балкану као и са његовим братом Гази Кемалом на Западу Азије, Он се по овом данас, најважнијем послу крете на запад да и тамо то исто продужи, где би смртно погођен, мучки и из заседе.

Уби га издајник балкански за велике паре покварених европских беснара, које овим поново спремају некриве европске народе на касапницу.

Тацит је рекао: кукавице изазивају рат а људи ратују

Ако се не спречи лупешка међународна банда, онда ће људи који треба да ратују, уразумити најпре кукавице и оне који изазивају ратове па се вратити тако потребном данас миру свима народима света.

Буде ли друкчије културна Европа потписала је сама себи пресуду сурвавања на ниже, значи да је морално почела опадати и да је постала немоћна за решавање тешких проблема. А то није добар знак.

Наша најновија звезда на Опленцу учинила је од наше Југославије гранитну стеноу о коју ће се разбити сви наши непријатељи и убице нашег Краља Мученика.

Као што смо се вековима хранили и као што се хранимо и данас духом Св. Саве, тако ћемо се у будуће још силније и опсежније хранили и великим духом нашег Краља Мученика, чији нас је дух претставио целом свету као народ, коме тек претстоји живот и на „врагов свака победа и одољеније.“

Рана, која је задата нашем народу 9 окт. ове године у Марсељу — не сме да зарасте, и не дамо да зарасте.

Ова рана није рана само нас Срба и нас Јужних Словена, већ је то рана свих народа Балканског Полуострва, рана свих Словена па ако хоћете и целога света.

Њу треба непрестано гребати и поздеђивати да не зарасте.

Најновија Звезда са Опленца потстиче нас на ове мисли, а из срцаца наших чује се тужни поклич:

„О драги Краљу о сунце сјајно,

Очију наших зеница чиста,

Име ће твоје остати трајно

Ко име што је остало Христа“.

Одакле да почнемо.

„Сељак“ је ставио себе у задатак просвећивање сељака—земљорадника. Посао ни мало лак. Напротив, ако осматримо културни ниво сељака као и узроке, који су га за њ приковали уверићемо се да просвећивати сељака није само питање, већ **проблем**.

Некад се веровало да је сељак врба, па га само треба „кресати“, или још боље крава музара. Нове прилике—добра новчана привреде показале су да се и крава музара **мора рационално хранити и неговати**, па да даје доста и добра млека, а да чак претиче један вишак за самодржање. Показало се да сељак у данашњој привреди, да би могао да храни и од зла брани и алу и врћу, мора и сам бити просвећен.

Али, на његово и опште велико зло, сељак је стављен на последње место. Јер, док варошки запостављени елемент — занатлија не може добити калфенско писмо ако није прошао кроз радничку, односно занатлијску школу, што значи обавезно стручно школовање, дотле сељачка омладина улази у борбу што се зове живот и рад, без икакве стручне, па чак и основне спреме. Ако, пак, погледамо на деликатност његовог позива неће нас ни мало зачудити, ми изненадити чињеница, да наш хектар даје 800 — 1000 кгр. лоше пшенице на годину; 2—2.500 кгр. кукуруза и т. д. да по нашим равним пољима буја трње и разни корови и сл., сл. Ко се још не сећа оне жалосне истине да је жетву пшенице у 1933. год. коров (граор) смањило местимце и за 70%, као и бербу кукуруза у минулој години, где се у највећем броју њива коров косио да би се плуг могао забести.

Али, да за часак оставимо на страну последице непросвећености. Њих добро осећа — нарочито последњих година — наша осетљива кожа, а сад да видимо како се и колико вен школске клупе може сељак просветно подићи, као и шта највише кочи то подизање.

Ако разгледамо развитак друштва од патријархалног доба до данас уверићемо се да је свака епоха оставила на сељачко — народном телу по неки слој: **заблуда, предрасуда, врађина**, и т. сл., тако, да су се у току векова створиле читаве наследе те да се о њих разбије сваки покушај за просвећивањем.

Ради примера навешћемо Хришћанство, које је требало социјално да преобрази свет и измени лице материјалној култури. Оно је тако површно примљено, да више личи да су многобоштво и сва дотадашња друштвена зла, Хришћанством само прекречена, да гдегод се ноктом загребе наилази се на незнабоштво, па чак и идолопоклонство.

Веровање у кућне богове онда, наш сељак је заменио славом, али шта видимо: славу је примио, а одоле није напустио. Таквим случајевима у овој области сазнања и сличним случајевима у другим областима створиле су се оне насладе које наред поменуемо и које одбијају да продре оно што је истинито, лепо и племенито.

Да би се сељак могао економски и политички израђивати потребно је пре свега ослободити га оног народно—сељачког премора од кога он вековима пати, т. ј. ослободити га свих заблуда и сујевераја — **очистити му душу од тога и традиције од корова**. Јер само у тако обрађено тло мећи ћемо сејати племенило семе и очекивати жељени плод.

Сви велики реформатори и истински апостоли морали су одатле поћи, јер су народне заблуде биле најјача препрека продирању сваке идеје. Ако успемо да убедимо неко друштвено посрнуло лице да је на погрешном путу **лакоћемо му показати прави пут**.

Исус Христос да би удио своје идеје морво је да разбије заблуде народа у моћ фарисеја, трговаца, свештеника.

Св. Ђурађ половио је кућне идоле да би народу показао немоћ тих богова и моћ и величину Христове науке.

Исти пример видимо у поратној Турској. Њени реформатори, да би свој народ кренули пут напретка срушили су царизам са калифатом, побацили фереце као заштитнике женског морала и стотину других „свеџиња“. На све ово плескали смо рукама и дивили се, алч кад су тамо почели „прекрајати мантије“ почели смо да се бунимо..... Нема сумње да ће савремена Турска продужити свој прави пут, којим смело корача.

Како ћемо нашем брату препоручити да у болести иде скупом лекару, ако му најпре нисмо разбили заблуду у моћ и својој надрилекара и бајалица? Или, препоручујемо пријатељу савремени начин обраде земље — дубоко орање, ђубрење и т. д., а он је „убеђен“ да се принос успешно повећава ношењем литије, Да се злочин пред Богом правда са сто „оченаша“ и т. д., и т. д.

Сваки који другчије почиње свесно или несвесно обилази први пут.

„Сељак“ хоће да иде само правим путем, јер на њему види само прави циљ.

У наредним бројевима покушаћемо да без околишења указујемо, т. ј. разголићемо једно по једно народно зло, које кочи културни напредак нашег села. Успемо ли да га убедимо у штетност досадањег схватања постигли смо циљ.

Драгољуб Ј. Стојановић,
земљорадник — члан клуба

Нашим пријатељима,

Клуб сматра својом дужношћу да заблагодари:

Њег. Пр. Епископу Браничевском Госп. Венијамину на Благослову за рад и истрајност и великој новчаној помоћи.

Листовима: „Политика“, „Време“, „Правда“, „Глас Матице Српске“, „Глас Шумадије“, „Глас Полога“, „Глас Подунавља“, „Крушевачки Гласник“, „Моравски Гласник“, „Грађанин“, „Тетовске новине“ на лепој оцени нашега почетка и намера.

Многобројним пријатељима, из села среза пожаревачког а и из крајева преко Саве и Дунава, из Приморја и Јужне Србије, који нас храбре за напред и дају добре братске савете захваљујемо и поздраве шаљемо.

Клуб младих људи са села

Ширите и јачајте лист села и сељачког сталежа

„СЕЉАК“

Шаљите претплату упутницом на име уредника због лакше наплате на пошти. Чек још немамо.

Све досадање бројеве листа послали смо уредно. Претплатницима уз лист и потврде Клуба о пријему новца. Јавите где није тако да бисмо предузели мере на пошти.